

“ไผ่” คุณรู้หรือไม?

ไผ่เป็นพืชที่มีการเจริญเติบโตเร็วที่สุด

ไผ่เติบโตได้ทันกับปริมาณที่ถูกใช้ไป

ไผ่มีชีวมวลสูงที่สุดในบรรดาพืชที่อยู่บนดินและให้ก๊าซออกซิเจนมากกว่าต้นไม้ทั่วไป 15%

ไผ่เมื่อหมดอายุขัยจะออกดอก ให้เมล็ดแล้วตาย

กอหนึ่งๆ ของไผ่บางชนิด สามารถผลิตลำไผ่ได้ยาวรวมกัน 15 กิโลเมตร จนกว่าจะตาย

อินเดียเพียงประเทศเดียวใช้ไม้ไผ่จำนวน 2.2 ล้านตันทุกปีในการผลิตกระดาษ

เยื่อไม้ไผ่ได้ถูกนำมาใช้ในการประดิษฐ์หลอดไฟโดยโทมัส อัลวา เอดิสันเมื่อปี พ.ศ. 2422

เส้นใยจากไม้ไผ่สามารถนำมาถักทอเป็นเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่มระดับคุณภาพ

สู่ความมั่นคง

ปองชุมชนและ

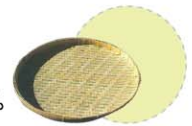
ระบบนิเวศ

PD 372/05 Rev. 1(F)

จักสาน :

ลำไผ่อายุ 2-3 ปี ตัดเป็นท่อนและทำเป็นแผ่นบางๆ ใช้สานเป็นเข่ง เสื่อ กระติบ กระด้ง ฯลฯ

เฟอร์นิเจอร์ :

ลำไผ่ขนาดต่างๆ ใช้ประกอบเป็นโต๊ะ เก้าอี้ และเครื่องใช้

เครื่องสำอาง :

สารสกัดจากไม้ไผ่ใช้เป็นส่วนผสมของสบู่และยาสระผม ช่วยรักษารังแค ผมหงอก เชื้อรา และใช้ทำ จัดกลืนตัว

บ้านไม้ไผ่ :

ลำไผ่ใช้เป็นโครงสร้างหลัก และใช้ทำเป็นฝาหรือพื้นไม้

บริโภค :

หน่อไผ่สดนำมาแกง ผัด ต้ม ชิมห่า นึ่งหรือห่า ไปตอง และอบแห้งเพื่อเพิ่มรสชาติ และเก็บไว้รับประทาน

เครื่องมือประมง :

ใช้ลำไผ่มาทำเป็นเครื่องมือประมงต่างๆ เช่น ลอบ ไซ สุ่ม

ไผ่อัด :

นำไม้ไผ่มาอัดกับกาวเพื่อเพิ่มความสวยงามและความทนทาน ใช้ผลิตเครื่องเรือน ตกแต่งภายใน และใช้แทนไม้แบบก่อสร้าง

ข้าวหลาม :

ลำไผ่แก่ขนาดพอเหมาะ ตัดเป็นท่อน ใส่ข้าวเหนียวและยางนอสุก

สมุนไพร :

รากไผ่ นำมาต้มดื่มแก้ แก่นหัวรักษาฝีและหนอง

ถ่าน :

ถ่านไม้ไผ่ช่วยดูดซับกลิ่นและความชื้นช่วยฟอกอากาศ กำจัดแบคทีเรีย ดูดซับรังสี และทำให้ระบบเลือดไหลเวียนดี

เยื่อกระดาษ :

ไผ่มีเส้นใยยาวมาก ให้เยื่อกระดาษสูงและคุณภาพดี

รักษาสภาพแวดล้อม :

ไผ่ช่วยเก็บกักคาร์บอน รากไผ่ช่วยยึดและป้องกันการพังทลายของดิน

ไผ่ เป็นพืชในเลี้ยงเดี่ยวตระกูลหญ้าที่สูงที่สุด พบกระจายพันธุ์ในเขตร้อนและเขตอบอุ่น ทั่วโลก มีประมาณ 1,500 ชนิด และพบในประเทศไทย 72 ชนิด ขึ้นเป็นกอ มีเหง้าอยู่ใต้ดิน ออกดอกเป็นช่อตามซอกใบและปลายกิ่ง เติบโตได้ในที่ราบ ระบายน้ำดี น้ำไม่ท่วม หรือที่ลาดเชิงเขาที่มีดินร่วนปนทราย โตเร็ว นำมาใช้ประโยชน์ได้ใช้เวลา 1 - 4 ปี

การขยายพันธุ์ “ไผ่”

ไผ่ขยายพันธุ์ได้ 5 วิธี ได้แก่

1) การขยายพันธุ์จากเมล็ด

นำเมล็ดที่แก่จัดและสมบูรณ์จากดอกของต้นไผ่ที่ตายไปนวดเอาเปลือกออก ชักนวดเมล็ดบนกระดัง เพื่อให้เมล็ดงอกเร็ว และโตสม่ำเสมอ แล้วนำไปฝังแฉด 1 แฉด เพื่อป้องกันแมลงก่อนนำไปเพาะภายใน 1 เดือน เพื่อให้มีอัตราการงอกสูง

2) การขยายพันธุ์จากเหง้า

ขุดเหง้าอายุ 1 - 2 ปี ตัดต่อสูง 50 - 80 เซนติเมตร ระมัดระวังให้ตาที่คอเหง้าเสียหาย เพราะจะแตกเป็นหน่อต่อไป วิธีนี้มีอัตราการรอดตายสูง เพราะเหง้ามื้ออาหารสะสมทำให้ได้หน่อแข็งแรงและใช้เวลาไม่นาน รวมทั้งได้พันธุ์ตรงกับสายพันธุ์เดิม

3) การขยายพันธุ์จากลำ

ใช้ลำไผ่อายุ 1 ปี ตัดเป็นท่อนให้ห่างจากข้อ 1 คืบ นำไปปักในแปลงเพาะชำให้ข้ออยู่ ระดับดินและให้ตาหงายขึ้น ใส่น้ำลงในปล้องไผ่ให้เต็ม หมั่นรดน้ำให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ หลังจากนั้น 2-4 สัปดาห์ จะพบหน่อและรากแตกออกมา เมื่อหน่อแทงรากแข็งแรงเต็มที่ 6-12 เดือน จึงย้ายไปปลูก

4) การขยายพันธุ์จากกิ่งแขนง

เลือกกิ่งแขนงที่มีรากฝอยแตกต่างจากรากแขนง ใบยอดคดลีและกาบหุ้มตาหลุดหมดแล้ว ตัดแยกกิ่งแขนงออกจากลำไผ่ให้เหลือปลายกิ่งยาว 80 - 100 เซนติเมตร นำไปปักชำในร่องให้ห่างกัน 15 - 20 เซนติเมตร กลบดินเหยียบให้แน่น รดน้ำทันที พร้อมทั้งหลังคาบังแดด รดน้ำทุกวัน หลังจากนั้น 6-8 เดือน กิ่งแขนงจะแตกแขนงใบและรากที่แข็งแรง พร้อมทั้งจะย้ายลงปลูกในแปลง

การปลูกให้ปักกิ่งแขนงหรือเหง้าไผ่ เอียง 45 องศา หงายด้านที่มีตาขึ้น เพื่อให้ยอดที่ออกใหม่แทงขึ้นได้เร็วและตรง

5) การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ

ใช้ลำไผ่ที่เพาะจากเมล็ดมาเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เพื่อให้ได้ปริมาณมากๆ แก้ปัญหาการขาดแคลนต้นพันธุ์ และสามารถแก้ไขปัญหาด้านพันธุ์ที่เพาะชำด้วยกิ่งแขนง ตายพร้อมกับต้นแม่

การจัดการ “ไผ่”

สวนไผ่

สวนไผ่ตง ปลูกหลุมละ 2 ต้น ระยะแถว 3 เมตร ทำร่องน้ำและชุดร่องพักน้ำไว้ แล้วต่อสายระบบน้ำหยดไปทุกต้น ทำถึงพักน้ำ ไผ่อายุ 1 ปี ก็ตัดหน่อได้ นอกจากนี้ยังสามารถขยายพันธุ์จากกิ่งไผ่ตงได้อีกด้วย

สวนไผ่เลี้ยง ปลูกระยะต้น 2.5 เมตร ระยะแถว 3 เมตร ไผ่อายุ 6 เดือน ก็ตัดหน่อได้ ดูแลด้วยการให้ปุ๋ยคอกปีละ 1-2 ครั้ง ในช่วงฤดูแล้งหรือฝนทิ้งช่วง ต้องให้น้ำ โดยการปล่อยตามร่องที่ขุดผ่าน กลางกอไผ่ทุก 7 วัน เมื่อถึงปลายฤดูฝน ควรปล่อยให้หน่อโตเป็นลำไผ่และตัดแต่งกอ ใส่ปุ๋ยคอกเสริมด้วยปุ๋ยเคมี และให้น้ำเต็มที่

ไผ่ธรรมชาติ

กรณีกลุ่มจักสานแข่งไผ่ อ.สวนผึ้ง จ.ราชบุรี ใช้ไผ่รวก อายุประมาณ 5 ปี จากป่าธรรมชาติประมาณ 1,000 ไร่ โดยแบ่งเป็น 3 แปลง ตัดไผ่หมุนเวียนปีละแปลง เพื่อให้ที่เหลือแตกหน่อฟื้นตัว กำหนดปริมาณการตัดของแต่ละครอบครัว ส่วนหน่อไผ่ให้เก็บกินได้แต่ห้ามขาย

เช่นเดียวกับกรณีกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนห้วยแม่หิน อ.งาว จ.ลำปาง มีการแบ่งเป็น 3 แปลง ตัดหมุนเวียนกันไป โดยมีคณะกรรมการดูแล มีการแบ่งเงินรายได้จากการขายลำไผ่ สะสมเข้ากองทุนฯ และตอบแทนให้แก่คณะกรรมการ

ส่วนกรณีกลุ่มแปรรูปหน่อไผ่ตง อ.แม่ฟ้าหลวง จ.เชียงราย กำหนดให้เฉพาะสมาชิกมีสิทธิเก็บหน่อไผ่ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้วขึ้นไป ในระหว่างกลางเดือนกรกฎาคมถึงกลางเดือนกันยายนที่มีหน่อไผ่มาก โดยหยุดเสาร์-อาทิตย์เพื่อให้หน่อไผ่ได้เติบโต หลังฤดูเก็บหน่อไผ่จะมีการสำรวจและดูแลรักษา

หากมีการตัดลำไผ่มาฯ
กำหนดให้ตัดลำไผ่วันละ

ไผ่ที่ปลูกในแปลงเกษตรและพื้นที่ต่างๆ

กรณีการปลูกไผ่ร่วมกับยางพารา หรือพืชอื่น ต้องรอให้พืชหลักโตก่อนแล้ว ปลูกแทรกระหว่างแถวให้ห่างจากพืชหลักไม่น้อยกว่า 2 เมตร โดยต้องหมั่นคอยดูแลและตัดแต่งกิ่งไม่ให้รก

นอกจากนี้ ยังสามารถปลูกไว้เป็นแนวเขตปรับเปลี่ยนเกษตร บริเวณพื้นที่ว่าง และตามแนวคูคลอง ได้อีกด้วย

ใช้ไผ่ปลูกเป็นแนวริมคลอง ป้องกันตลิ่งพัง ยังได้กับหน่อไว้กินไว้แจกเพื่อนบ้าน และได้ลำไผ่มาใช้ทำเครื่องมือประมง

